

KORNATI

Nacionalni park
National Park

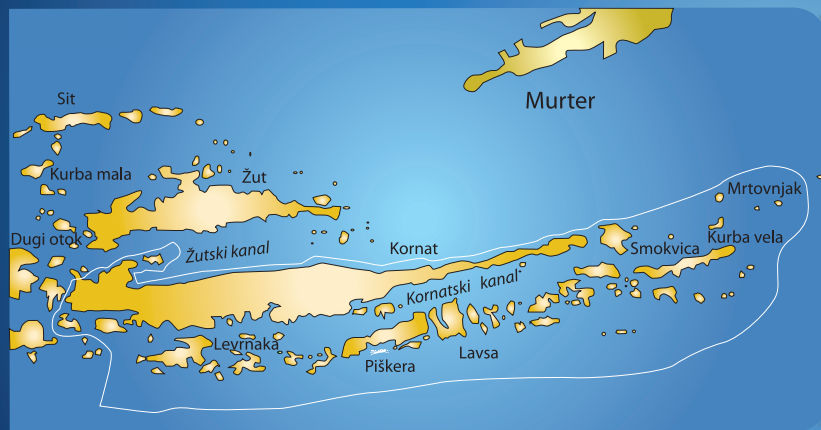

PARKOVI Parks
of Croatia
HRVATSKE

**VRIJEDNOSTI
NACIONALNOG PARKA
KORNATI**

**RICHES OF
THE KORNATI NATIONAL
PARK**

Datum proglašenja zaštićenog područja Establishment of the protected area	13/08/1980
Broj otoka / Number of islands	89
Ukupna površina / Total area	216,78 km ²
Površina kopnenog dijela / Land area	49,67 km ²
Površina morskog dijela / Sea area	167,11 km ²
Prosječna površina otoka / Average island size	0,55 km ²
Prosječna površina otoka bez otoka Kornata Average island size (without Kornat Island)	0,19 km ²
Duljina obale / Length of coast	238 km
Najviša točka / Highest point	237 m
Najdublja točka / Lowest point	125 m
Broj „naseljenih“ uvala / Number of “inhabited” coves	24
Broj vlasnika nekretnina / Number of landowners	620
Broj stanovnika / Number of inhabitants	25
Glavne djelatnosti / Main activities	maslinarstvo, ovčarstvo, turizam olives, sheep, tourism
Prosječna ljetna temperatura / Average summer temperature	25°C
Najviša zabilježena temperatura / Highest recorded temperature	36,4°C
Broj sunčanih sati / Number of sunshine hours per year	2700

PRIRODNA BAŠTINA

Iznimno bogatstvo vrsta i staništa

NATURAL HERITAGE

Exceptional richness of species and habitats

KOPNENA FLORA I FAUNA

Kornati su nekada bili pokriveni šumom crnike koje su kroz stoljeća ljudi svojim djelovanjem pretvorili u kamenjarske pašnjake. Današnja vegetacija većim dijelom čine vegetacija pukotina stijena, vegetacija vapnenačkih obalnih grebena, sastojine drvenaste mlječike te šumska zajednica mirte i crnike (*Myrto-Quercetum ilicis*).

Vaskularna flora do sada uključuje preko 650 biljnih svojti. Značajnije biljne vrste ovog područja su dubrovačka zečina (*Centaurea ragusina*), jadranska perunika (*Iris adriatica*), ilirska perunika (*Iris illyrica*), vrste iz porodice kačunovica (Orchydaceae),...

Od brojnih životinjskih skupina koje nastanjuju područje Nacionalnog parka „Kornati“ detaljnije su istraživane pojedine skupine kukaca (dnevni leptiri - 18, kornjaši - 101, vretenca - 8, mravi - 35) te kralježnjaci. Na ovom je području pronađen jedan predstavnik vodozemca, sedam vrsta gmazova te 3 vrste sisavaca. Od brojnih ptica kojima su Kornati gnjezdilište, ističe se NATURA2000 vrsta - morski vranac (*Phalacrocorax aristotelis desmerestii*) čija kornatska kolonija broji oko 150 pari.

Vrlo važna sastavnica kornatske kopnene faune čine populacije do danas otkrivenih 10 vrsta šišmiša.

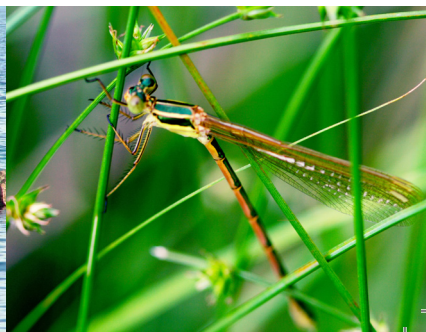
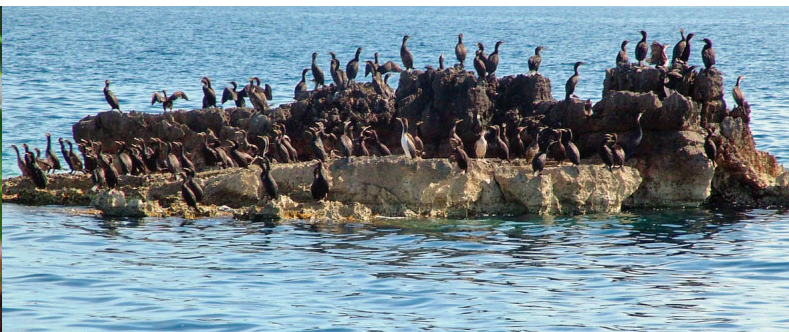
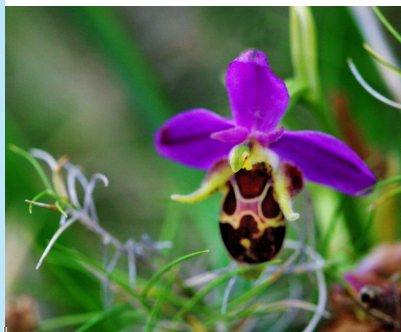
LAND FLORA AND FAUNA

The Kornati used to be covered with holm oak forest that people converted through centuries to karst meadows. Today, vegetation mainly consists of fissure vegetation, coastal limestone cliff vegetation, tree spurge stands, and the forest community of myrtle and holm oak (*Myrto-Quercetum ilicis*).

Vascular flora consists of more than 650 plant species known so far. Among the more important plant species of the area are Dubrovnik Knapweed (*Centaurea ragusina*), Adriatic Iris (*Iris adriatica*), Illyrian Iris (*Iris illyrica*), orchids (Orchidaceae)...

Among the numerous animal groups in the National Park, there have been more detailed surveys of several insect groups (butterflies – 18 species, beetles – 101 species, dragonflies and damselflies – 8 species, ants – 35 species) and vertebrates. One amphibian species, seven reptile species, and three mammal species have also been recorded in this area. Among the numerous bird species using the Kornati as a breeding ground, the most prominent is a NATURA 2000 species, Common Shag (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), whose colony on the Kornati numbers some 150 breeding pairs.

Another important element of the Kornati land fauna are the bat populations. Ten species have been recorded so far.

PODvodna flora i fauna

U podmorju Nacionalnog parka „Kornati“ prisutan je velik broj NATURA 2000 vrsta i staništa koja ovom području osiguravaju mjesto u Europskoj mreži zaštićenih područja - mreži NATURA 2000. Najvažnije stanište je svakako naselje morske cvjetnice posidonije (*Posidonium oceanicae*) prioritarno NATURA2000 stanište koje se pruža većim dijelom priobalnog pojasa kornatskog podmorja do 30 m dubine.

Do danas je na području NP Kornati zabilježeno oko 850 vrsta životinja među kojima 61 vrsta koralja, 177 vrsta mekušaca, 127 vrsta mnogočetinaša, 61 vrsta desetonožnih rakova, 64 vrste bodljikaša i 185 vrsta riba. Populacija dobrog dupina (*Tursiops truncatus*) koja obitava na području parka broji 146 jedinki, a tu se nerijetko viđa i glavata želva (*Caretta caretta*) – morska kornjača.

U kornatskom podmorju do sada je zabilježeno 353 vrste algi i 3 vrste morskih cvjetnica.

SUBMARINE FLORA AND FAUNA

The seas of the Kornati National Park have a great number of NATURA 2000 species as well as habitats that ensure the place for the islands in the European network of nature protection areas – the NATURA 2000 network. The most important habitat is certainly the colonies of Neptune Grass (*Posidonia oceanica*), a priority NATURA 2000 habitat, covering the coastal waters of the Kornati down to the depth of 30 metres.

There have been about 850 animal species recorded in the Kornati waters – 61 species of corals, 177 species of molluscs, 127 species of bristle worms, 61 species of decapod crabs, 64 species of echinoderms and 185 species of fish. The population of Bottlenose Dolphin (*Tursiops truncatus*) in the Park numbers 146 individuals, and Loggerhead Turtle (*Caretta caretta*) is a frequent visitor.

There have also been 353 species of algae and three species of underwater flowering plants recorded in the waters of the Kornati National Park.

GEOLOGIJA

Geološki i geomorfološki fenomen

Škrto, polupustinsko i negostoljubivo kopno jedna je od temeljnih odlika ovog područja. Kornatske karbonatne stijene (vapnenci i dolomiti) koje su nastale u doba u vrijeme gornje krede (prije 65 – 100 milijuna godina) posljednjih su 65 milijuna godina izložene atmosferskom utjecaju i intenzivnim procesima okršavanja pa tako nalazimo spilje, jame, škrape i ostale vrijedne krške tvorevine vrlo specifične u geološkom i biološkom pogledu.

Većinu vanjskih otoka karakteriziraju kornatske „krune“ (strmci ili litice). Krune su posljedica pucanja i rasjedanja Zemljine kore uslijed podvlačenja Afričke ploče pod Euroazijsku, i koje su dodatno oblikovane procesima korozije, erozije i abrazije. Najviša „kruna“ nalazi se na otoku Klobučar (82 m iznad razine mora), a najduža na otoku Mana (1350 m).

Do vremena zadnje glacijacije (Würm) Kornati su bili sastavni dio kopna. Po završetku posljednjeg ledenog doba, uslijed naglog povećanja razine mora, kornatski prostor preplavljuje more.

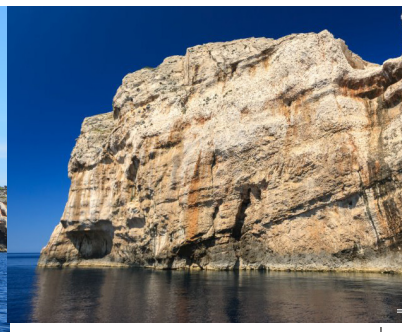
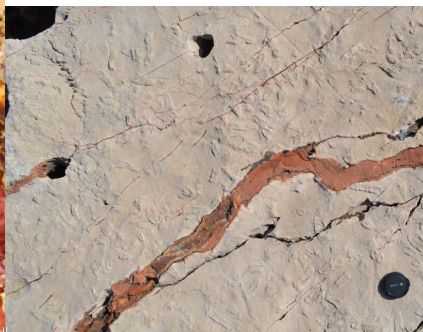
GEOLOGY

Geological and geomorphological phenomenon

The meagre, semiarid, and inhospitable land is one of the fundamental characteristics of this area. The Kornati carbonate rocks (limestones and dolomites), formed during the Late Cretaceous (65-100 million years ago), have been exposed to atmospheric influences as well as to intense karstification during the last 65 million years. The result were caves, holes, sinkholes and other valuable karst formations, distinct both geologically and biologically.

The most of the outer islands are characterised by the Kornati crowns (cliffs). The crowns are a consequence of cracking and faults in the Earth's crust, due to the African plate subducting under the Eurasian plate, and additionally shaped by corrosion, erosion and abrasion. The highest crown is found on Klobučar Island (82m above sea level), while the longest one is on the island of Mana (1350m).

Up to the last glacial period (Würm glaciation), the Kornati were connected to the mainland. After its end, and due to the fast rise of sea level, the Kornati area was flooded by the sea.

KULTURNO- POVIJESNA BAŠTINA

CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE

OD NEOLITIKA DO DANAS

Prvi tragovi o prisutnosti čovjeka u području Kornatskog otočja datiraju još iz doba neolitika (kamena sjekira). Tu nalazimo tragove boravka Ilira (gradine, gomile) i starih rimljana (*Villa rustica*, bazen za ribe). Vrijeme slabljenja Bizanta, jačanja Venecije i dolazak Hrvata na Jadran bilo je kritično za naseljenost Kornata. Tada su Kornati bili za život prilično nesiguran prostor, pa se pretpostavlja da sve do 13. stoljeća na njima nije bilo stalnog stanovništva.

U 13. stoljeću Kornati su ponovno počeli oživljavati. Iz srednjeg vijeka datiraju vrlo zanimljive kulturne građevine u području parka (crkva Gospe o' Tarca - sagrađena na mjestu starokršćanske bazilike, a u kojoj se i danas svake prve nedjelje u srpnju održava sveta misa).

Kmetovi koji su do tada radili za vlasnike kornatskog otočja (zadarsku vlastelu) okrenuli su se novim djelatnostima

i novim prostorima. Ovu prazninu su iskoristili mještani Murtera i Betine (otok Murter) i Zaglava (Dugi Otok) koji su kao novi koloni - najamnici zadarske vlastele, tražili dodatni životni prostor jer je otok Murter je naime, postao prenapučen. U to su vrijeme u Kornatima postojale dvije vrste stanovnika: težaci i pastiri s Murtera i ribari iz Sali (Dugi Otok).

Krajem 19. stoljeća, zadarska vlastela kao dotadašnji vlasnici kornatskog kopna - zbog nove agrarne politike u Dalmaciji - nije više bila u stanju plaćati poreze i namete, pa su sve kornatske otoke prodali. Godine 1885. Murterini su kupili otok Žut, a 1896. zajedno s Betinjanima i Zaglavcima i otok Kornat sa svim pripadajućim otocima. Stanovnici otoka Murtera tako su postali vlasnici preko 90% kornatskog kopna. Saljani su i dalje vodili brigu isključivo o moru s obzirom na tradicionalno i pisano pravo na ribolov koju su imali kroz čitavu povijest otočja.

FROM THE NEOLITHIC TILL NOW

The first traces of human presence on the Kornati date back to the Neolithic (stone axe). We can also find traces of Illyrians (hill forts and barrows) as well as Ancient Romans (Villa Rustica and fish pool). The period when Byzantium declined, Venice rose, and the Croats came to the Adriatic was critical for the population of the Kornati. The islands were quite an unsafe area then and it is presumed that they had no permanent residents till the 13th century.

The Kornati started coming alive again during the 13th century. There are some very interesting buildings dating back to the Middle Ages in the Park. For instance, Our Lady of Tarac – *Gospa o'Tarca* – built upon an early Christian basilica, where masses are still held every first Sunday in July.

The serfs who used to work for the Kornati landowners (the nobility of the city of Zadar) turned towards new activities and new locations. The vacuum was filled by the villagers from Murter and Betina (Murter Island) and Zaglav (Long Island, *Dugi otok*) who were looking for a new living space because Murter Island became overpopulated. There were two kinds of inhabitants on the Kornati at the time: peasants and shepherds from Murter, and fishermen from Sali (Long Island).

At the end of the 19th century, the Zadar nobility as the landowners of the Kornati couldn't pay taxes on the land anymore – due to new agrarian policies in Dalmatia – so they sold the islands. The people from the village of Murter bought Žut Island in 1885, and in cooperation with the villagers of Betina and Zaglav they bought Kornat Island with all the accompanying islands in 1896. The residents of Murter Island so became the owners of more than 90% of the Kornati land. The people from Sali were still paying attention only to the sea, as they had traditional and written rights on fishing they had had through the history of the archipelago.

TRADICIJSKA BAŠTINA

TRADITION HERITAGE

SUŽIVOT ČOVJEKA I PRIRODE

Stočarstvo – ovčarstvo kao primarna gospodarska aktivnost na Kornatima, održalo se do početka 20. stoljeća. Paljenjem zajednica hrasta crnike koji su obrastali kornatske otoke dobili su se kamenjarski pašnjaci koji su se daljnjim paljenjima održavali osiguravajući tako kvalitetnu ispašu. Za potrebe ogrjeva, brodogradnju ali i izradu alata, dio zajednica crnike je ostavljen. Za potrebe boravka stočara na otocima, dalje od obale, tehnikom suhozida gradili su se stanovi uz koje je bio tor za ovce i pojilište. Seljenjem na obalu, stanovi postaju spremišta za alate.

Polja su na Kornatima bila prostor za uzgoj kultura. Ranije je u poljima sađena vinova loza i voćke, a kasnije masline. Danas na području Nacionalnog parka Kornati imamo oko 18 000 stabala maslina.

Dokaz težačkog života na Kornatima ogleda se i u mreži suhozida kojim su se primarno razgraničavali posjedi i pašnjaci, ali i čišćenjem tla od kamenja kako bi se dobilo što više iskoristive površine. Ukupna duljina suhozida na području Kornata iznosi 320 km.

Dolazak na posjede, ali i boravak na Kornatima ne bi bio moguć bez drvenog broda – *gajete* na *latinsko idro* i/ili vesla. Gajeta je i danas često u upotrebi no češće na motorni pogon. U svrhu očuvanja tradicije jednom se godišnje, na blagdan Sv. Mihovila, organizira regata gajeta na latinsko idro.

Iako područjem Nacionalnog parka Kornati upravlja Javna ustanova, to je područje u potpunosti u privatnom vlasništvu. Posjed pojedinog vlasnika u pravilu se sastoji od kuće, više manjih obradivih površina te velikog pašnjaka. Tipična kornatska kuća je skromno monovolumno sklonište neophodno za korištenje posjeda, koja se u novije vrijeme koristi i u turističke svrhe.

COEXISTENCE OF MAN AND NATURE

Livestock breeding, that is, sheepherding as the primary economic activity on the Kornati survived till the beginning of the 20th century. By burning the forests of holm oak covering the islands, people created karst meadows, maintained by further burning and so provided excellent pasture. Some oak stands were left to provide material for heating and shipbuilding, but also for tool-making. Further away from the shore, the so called *stanovi* were built with the dry stone technique to provide shelter for the shepherds. They had sheep pens and watering troughs alongside them. When people started moving towards the shore, the *stanovi* became tool sheds.

The fields on the Kornati islands were used to grow various crops. It used to be vineyards and fruit trees, but they were replaced by olives. There is about 18,000 olive trees in the Kornati National Park today.

Further evidence of the peasant life on the Kornati is the network of dry stone walls. They were primarily used to mark off the ownership of properties and pastures, but also to remove rocks from the fields and get more arable land. The total length of all dry stone walls on the Kornati is 320 km.

Reaching the properties on the Kornati and the stay on the islands itself wouldn't have been possible without a wooden boat – those were called *gajeta* and had lateen sails and/or oars. *Gajetas* are still used, but they mostly have engines now. In order to preserve the tradition, there is a race of *gajetas* with lateen sails held every year on Michaelmas.

Although the National Park is managed by a public authority, the area is completely under private ownership. An individual property usually consists of a house, a number of small arable lots, and a big pasture. A typical Kornati house is a modest, single-room shelter, necessary to use the land, but it's been also used for tourism recently.

UPRAVLJANJE PODRUČJEM

Tri su temeljne odrednice predviđene za dugoročno održivo upravljanje vrijednostima Nacionalnog parka Kornati:

- ▶ očuvanje prirodnih i kulturnih vrijednosti – očuvati i unaprijediti biološku i krajobraznu raznolikost, kulturnu baštinu i tradicijske vrijednosti;
- ▶ edukacija i rekreacija posjetitelja – promovirati i razvijati mogućnosti za razumijevanje i uživanje u specifičnim kvalitetama Nacionalnog parka Kornati;
- ▶ jačanje lokalne zajednice – jačati interes lokalnog stanovništva u održivom korištenju prirodnih i kulturnih bogatstava Nacionalnog parka Kornati, s ciljem socio-ekonomskog razvoja.

MANAGING THE AREA

There are three fundamental factors in long-term sustainable management of the Kornati National Park:

- ▶ Preservation of natural and cultural value – protect and improve biological and landscape diversity, cultural heritage and traditional values;
- ▶ Visitor education and recreation – promote and develop possibilities to understand and enjoy the specific qualities of the Kornati National Park;
- ▶ Strengthening the local community – strengthen the interest of the local population in the sustainable usage of natural and cultural resources of the Kornati National Park, with the aim of better social and economical development.

NAUTIČKI RAJ

Krstarenje kornatskim labirintom, istraživanje otoka i otočića te njihovih uvala poseban je doživljaj. Crkva Gospe o' Tarca i utvrda Tureta samo su neki od elemenata vrijedne kornatske kulturne baštine koju treba posjetiti! Kornati se s razlogom nazivaju „rajem za nautičare“!

LJEPOTE PODMORJA

Za zaljubljenike morskih dubina, ljepote kornatskog podmorja su poseban izazov. Zaroni i upoznaj prekrasni šareni krajobraz sa „šumama“ koralja, bogatstvo ribljeg svijeta, . . . to prekrasno kornatsko podmorje!

KRAJOBRAZNE VRIJEDNOSTI

Ljepote krajobraza posjetitelj može doživjeti pješaćenjem do vidikovaca s kojih se pruža nezaboravan pogled na otočje. Šetnja poljskim putovima, maslinicima podsjeća na trudne ruke „kurnatara“ koji su Kornate očuvali ovakvim kakvi sada jesu.

UPOZNAJ KORNATSKU BAŠTINU

GET TO KNOW THE KORNATI HERITAGE

NAUTICAL PARADISE

Cruising through the Kornati labyrinth, exploration of islands and islets, and all of their coves is a special experience. The church of Our Lady of Tarac and the Tureta fort are just two elements of the rich Kornati cultural heritage that simply has to be seen! There is a reason the Kornati are nicknamed “nautical paradise”!

BEAUTY UNDER WATER

For the lovers of the deeps, the beauty of the Kornati waters are a particular challenge. Dive in and meet the beautiful multicoloured landscape with coral “forests”, the diversity of fish species... the gorgeous Kornati underseas!

LANDSCAPE CHARM

A visitor can experience the beauty of the landscape by hiking to numerous viewing points that command an unforgettable view of the archipelago. A walk along island paths and through olive orchards will remind one of hardworking hands of the Kurnatari, people from the Kornati, who gave the Kornati their appearance.

KORNATI

**KOLOPLET PRIRODNIH, KULTURNO-POVIJESNIH
I TRADICIJSKIH VRIJEDNOSTI KOJI OSTAVLJA BEZ DAHA**

**A MOSAIC OF NATURAL, CULTURAL, HISTORICAL AND
TRADITIONAL VALUES THAT WILL LEAVE YOU BREATHLESS**

Nacionalni park / National park "Kornati" • Butina 2, 22 243 MURTER • HRVATSKA - CROATIA
Tel.: + 385 22 435 740 • Fax: + 385 22 435 058 • kornati@np-kornati.hr • www.np-kornati.hr.

Tekst/Text: Martina Markov i Vladislav Mihelčić • Prijevod/Translation: Vlatko Jurić Kokić
Fotografije/Photographs: Novena d.o.o., Hrvoje Čizmek, Šime Strikoman, Vladislav Mihelčić, Jochen Rienau, Martina Markov, Monika Kovaljesko, Arhiva NP Kornati